



ZAMEK KRÓLEWSKI
W WARSZAWIE - MUZEUM
REZYDENCJA KRÓLÓW I RZECZYPOSPOLITEJ

Malarz książąt - książę malarzy

Datę przyjścia na świat Tiziano Vecellio (Tycjana), można podać jedynie w przybliżeniu. Urodzony w Pieve di Cadore, artysta świadomie dodawał sobie lat, aby u mecenasów zasłużyć na godność patriarchy i uchodzić za równorzędnego partnera Giorgiona, mistrza i współpracownika, z którym tworzył słynne (nieistniejące już) freski na fasadzie Fondaco dei Tedeschi w Wenecji i po śmierci którego dokończył kilka jego obrazów, m.in. słynną *Wenus odpoczywającą*.

Gdyby więc podawany przez Tycjana rok 1473 uznać za wiarygodną datę jego narodzin, to z konfrontacji z aktem zgonu, sporządzonym w kościele San Canciano w 1576 roku wynikałoby, że żył ponad sto lat. Choć biografowie nie negują jednoznacznie tego faktu, za prawdopodobny moment przyjścia na świat malarza zwykle się przyjmować okres między 1488 a 1490 rokiem.

Objawiony we wczesnym wieku talent Tycjana kształtowały kolejno pracownie: Sebastiano Zuccato, Giovanniego Belliniego i Carpaccia. Jednak wpływ Giorgiona na dalszy rozwój twórczości Tycjana okaże się najtrwalszy i najsilniejszy. Pozostając pod jego silną inspiracją, dopiero po 1515 roku ukształtuje swój własny styl. To wtedy (1516 – 1518) powstanie słynne *Wniebowzięcie Najświętszej Marii Panny*, obraz ołtarzowy dla weneckiego kościoła franciszkanów, dei Frari, dzięki któremu otrzyma stanowisko głównego malarza Serenissimy, piastowane przez 60 lat aż do śmierci.

Jednocześnie jednak będzie pracować na zamówienie dworów włoskich – Gonzagów w Mantui, Della Rovere w Urbino (słynny akt *Wenus z Urbino*), czy Farnese w Rzymie, a jego agent, pisarz, a także przyjaciel, Pietro Aretino zarekomenduje mistrza cesarzowi Karolowi V. Dowodem uznania władcy, którego portret Tycjan namaluje z okazji koronacji w Bolonii jest nie tylko zawrotne honorarium – 1000 dukatów, ale i anegdota według której cesarz miał podnieść upuszczony przez malarza pędzel, ze słowami: *Tycjan jest godzien, by służył mu Cezar; mamy wielu książąt i tylko jednego Tycjana*.

Pomimo sławy i zamożności (ranga nadwornego malarza dworu hiszpańskiego w 1530 roku, tytuł hrabiowski) żyje skromnie, nieprzerwanie skupiony na pracy, nawet po osobistej tragedii – śmierci żony, Cecylii, a potem również córki, Lawinii. Podczas pobytu w Rzymie (1545 – 1546) maluje słynny *Portret Pawła III z nepotami*, za co otrzymuje honorowe obywatelstwo Wiecznego Miasta. Dorobek malarski Tycjana stale powiększają liczne portrety, pejzaże, pełne erotyki sceny mitologiczne i obrazy religijne. Wiele dzieł pozostawi kolejnemu mecenasowi, następcy tronu hiszpańskiego, Filipowi II, realizując jego zamówienia w latach 50. i 60. XVI w.

Dopiero pod koniec życia zacznie tworzyć dla siebie, a jego dzieła odzwierciedlą cierpienie, spotęgowane zapewne śmiercią kolejnych, bliskich osób – przyjaciela Aretina i długoletniego pracodawcy – cesarza Karola V. Powstanie wtedy m.in. Cierniem koronowanie (1570 – 1575) i przeznaczona na własny nagrobek *Pieta* (1576), ukończona przez Jacopo Palmę. Malował je używając nie tylko pędzla, ale również palców, którymi rozprowadzał farbę na płótnie.

Tycjan zmarł 27 sierpnia 1576 roku podczas wielkiej epidemii dżumy, a jego ciało pochowane zostało pod posadzką kościoła dei Frari.

Zdaniem krótków sztuki w obrazach malarza książąt – księcia malarzy jak Giorgio Vasari określił Tycjana w *Żywotach*

Zdaniem krytyków sztuki, w obrazach malarza królują "króla malarzy, jak Giorgio Vasari określił Tycjana w *Zywotach najświetniejszych malarzy, rzeźbiarzy i architektów* (1550), mieści się zapowiedź malarstwa przyszłych stuleci, z impresjonizmem włącznie. Nie bez powodu kopiowali je, naśladowali i interpretowali reprezentanci tak różnych gatunków, jak Watteau, Goya, Cezanne, Rembrandt, Manet i Rubens. Lakoniczna ocena, wystawiona mistrzostwu malarza przez jego przyjaciela, Aretino: *Jest boski i nie ma sobie równych* znajduje potwierdzenie w obecności dzieł Tycjana w największych galeriach świata (m.in. Gemäldegalerie w Dreźnie, Gallerie dell'Accademia w Wenecji, National Gallery w Londynie i Waszyngtonie, Luwr w Paryżu, Alte Pinakothek w Monachium, Gardner Museum w Bostonie, Museo di Capodimonte w Neapolu, Palazzo Pitti we Florencji).

Zamek Królewski w Warszawie - Muzeum. Rezydencja Królów i Rzeczypospolitej
www.zamek-krolewski.pl